

**DEPARTAMENT
MÜDİRİNİN BİRİNCİ
MÜƏLLİFİ OLDUĞU
KİTAB SPRİNGER
NƏŞRİYYATI
TƏRƏFİNDƏN ÇAP
OLUNMUŞDUR**

**THE BOOK, THE FIRST AUTHOR OF WHICH IS
DEPARTMENT HEAD OF KHAZAR UNIVERSITY,
PUBLISHED BY SPRINGER PUBLISHING HOUSE**

Xəzər Universiteti Coğrafiya və ətraf mühit departamentinin müdiri Rövşən Abbasovun birinci müəllif olduğu “Ecosystem Services in Azerbaijan: Value and Losses” (“Azərbaycanın ekosistem xidmətləri: Dəyər və itkilər”) adlı kitabı nüfuzlu Springer nəşriyyatı tərəfindən çap olunmuşdur. Kitaba Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyunlar Şurasının sədri professor, akademik, Hamlet İsaخانlı ön söz yazmışdır.

Rövşən Abbasov uzun illərdir ki, ətraf mühitin idarə edilməsi sahəsində tədqiqatlar aparır. Onun əsas fəaliyyəti transserhəd çayların idarə edilməsinə, təbiətin dəyərlərinə, fəlakət riskinin azaldılmasına və təhlükəli çirkləndiricilərin idarə olunmasına həsr olunub. Hazırda o, BMT-nin İnkişaf Proqramı və İPBES kimi təşkilatlarla iqlim dəyişikliyi su ehtiyatlarına təsiri və sahillərin idarə olunması kimi layihələr üzrə ekspert kimi işləyir. Rövşən Abbasov 2018-ci ildən İPBES-in Fənlərarası Ekspertlər Şurasının üzvüdür. O, həmçinin Azərbaycan üzrə Milli Ekosistemin Qiymətləndirilməsi üzrə aparıcı müəllifdir.

Kitabın həmmüəllifləri Rövşən Kərimov və Natəvan Cəfərovadır.

Rövşən Kərimov Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Coğrafiya İnstitutunun “Əhalinin demografiyası və coğrafiyası” şöbəsində baş elmi işçi vəzifəsində çalışır. O, bir sıra layihələrdə, o cüm-

The book “Ecosystem Services in Azerbaijan: Value and Losses” written by Rovshan Abbasov, head of Khazar University Geography and Environment Department, was published by the prestigious Springer publishing house.

Professor, academia, Hamlet Isakhanli, founder of Khazar University, chairman of the Board of Directors and Trustees, wrote a foreword to the book.

Rovshan Abbasov has been conducting research in the field of environmental management for many years. Its main activities are dedicated to the management of transboundary rivers, nature values, disaster risk reduction and the management of hazardous pollutants. He currently works as an expert on projects such as climate change impacts on water resources and coastal management with organizations such as the United Nations Development Program and IPBES. Rovshan Abbasov has been a member of the Interdisciplinary Expert Council of IPBES since 2018. He is also the lead author of the National Ecosystem Assessment for Azerbaijan.

The co-authors of the book are Rovshan Karimov and Natəvan Jafarova.

Rovshan Karimov works as a senior researcher at the “Population demography and geography” de-

lədən miqrasiya, sosial-iqtisadi inkişaf, iqlim dəyişikliyi və ekosistem xidmətləri üzrə məsləhətçi kimi fəaliyyət göstərmiş, bəzi beynəlxalq proqram və layihələrdə mərkəz nöqtəsi kimi çalışmış. Bir neçə Erasmus+ layihəsi çərçivəsində personalın mobilliyi aksiyalarında iştirak edib.

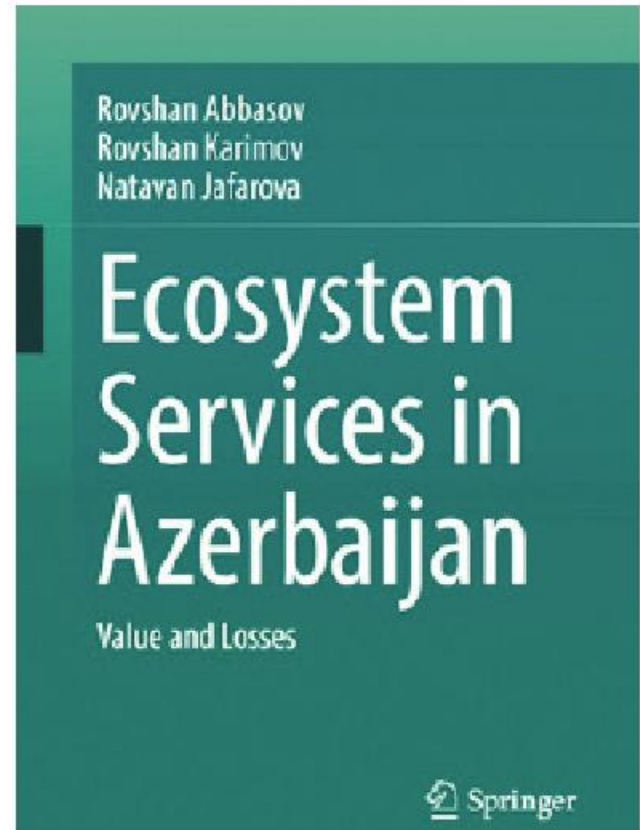
Natəvan Cəfərova Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Coğrafiya İnstitutunun “Siyasi və iqtisadi coğrafiya” şöbəsinin baş elmi işçisidir. Onun elmi-tədqiqat işləri əhalinin yaşayış məntəqələri üzrə yerləşməsinin coğrafi xüsusiyyətlərinə, regionların sosial-iqtisadi inkişafına, təbii təhlükələrin məsafədən zondlaşdırma və CİS-in xəritələşdirilməsi vasitəsilə öyrənilməsinə həsr edilmişdir.

“Ecosystem Services in Azerbaijan: Value and Losses” kitabı oxucuların diqqətini Azərbaycanda təbii mühitin faydalarına yönəltmək məqsədi daşıyır. Son yüz il ərzində təbii mühitin bu dəyərlərinin müxtəlif amillərin təsiri altında azalması baş vermektedir. Buna görə də, bir vaxtlar mövcud olmuş dəyərlərin bir hissəsinin son 200 ildə təbiətə etinasız münasibət nəticəsində itirilməsi mübahisə olunmalıdır. Məsələn, sovet dövründə Xəzər dənizinin neftlə çirklənməsi və tənzimlənməyən balıq ovu onun balıq və kürü ehtiyatlarını, demək olar ki, çox azaldı. Dağlıq regionlarda baş verən kütləvi miqrasiya nəticəsində insan-təbiət əlaqələrinə ciddi ziyan dəyib.

Bu kitabda müəlliflər “qazanc” və “gəlir” anlayışlarını bir-birindən fərqləndirir və oxuculara göstərir ki, yalnız pul gəlirinə əsaslanan qısamüddətli nemətlər insanları və təbiətin özünü uzunmüddətli, davamlı dəyərdən məhrum edir. Kitabda oxuculara real tarixi məlumatlar verilir, insan və təbiətin qarşılıqlı əlaqəsi müzakirə olunur, antropogen fəaliyyətin Azərbaycanda təbii sərvətlər üzərində yaratdığı fəsadlar real məlumatlar və tendensiyalarla göstərilir. Araşdırmalar balıq, su, meşə, dağ və otlaq ekosistemlərini əhatə edir, çirklənmənin və ətraf mühitin deqradasiyasının digər formalarının bu resurslara vurduğu təsirlərə diqqət çəkir və resursların tükənməsinin insanların güzəranına təsirini göstərir.

Kitab dörd fəsildən ibarətdir.

Birinci fəsildə Xəzər dənizi və onun dəyərləri haqqında danışılır. Xəzər dənizi dünyanın ən böyük qapalı su hövzəsidir. Bu qiymətli ekosistemin çoxlu dəyərləri var. Vaxtilə Xəzər dənizində yaşayan nə-rə balıqları dünya nə-rə balıqlarının 90%-ni təşkil edirdi. Byni zamanda, bu göl böyük rekreasiya əhəmiyyətinə malikdir. Xəzər İqtisadi Zonası 100 milyona yaxın insanın yaşadığı regiondur. Xəzərin həm istifadə, həm də qeyri-istifadə dəyərləri var. Bu bölmədə Xəzər dənizinin bütün dəyərləri təsnif edil-

partment of the Institute of Geography of the Azerbaijan National Academy of Sciences. He has

worked as a consultant on a number of projects, including migration, socio-economic development, climate change and ecosystem services, and served as a focal point for some international programs and projects. He participated in staff mobility campaigns within the framework of several Erasmus+ projects. Participated in staff mobility campaigns within several Erasmus+ projects.

Natəvan Jafarova is a senior researcher at the “Political and Economic Geography” Department of the Institute of Geography of the Azerbaijan National Academy of Sciences. Her scientific-research works are devoted to the geographical features of population settlement, socio-economic development of regions, study of natural hazards through remote sensing and GIS mapping.

The book “Ecosystem Services in Azerbaijan: Value and Losses” aims to draw readers’ attention to the benefits of the natural environment in Azerbaijan. Over the last hundred years, these values of the natural environment have been decreasing under the influence of various factors. Therefore, a part of the values that once existed have been lost in the last 200 years as a result of neglecting nature. For example, oil pollution and unregulated fishing of the Caspian Sea during the

miş, eyni zamanda, bu dəyərləri dəyişdirən və bir çox mühüm tendensiyaları göstərən amillər haqqında ətraflı danışılır və dəniz resurslarından qısamüddətli sui-istifadənin uzun müddətdə necə itkilərə səbəb olduğu əsaslandırılır.

İkinci fəsildə Azərbaycanın dağ ekosistemlərinin dəyərlərindən danışılır. İqlim dəyişikliyi və artan insan mənşəli təsirlər dağlıq ərazilərin göstərdiyi ekosistem xidmətləri üçün ciddi təhlükə yaradır. Nəticədə, bir çox icmalar ənənəvi fəaliyyətlərini tərk edərək şəhərə köçür və tədricən onları unudurlar. Torpaqların deqradasiyası, su qıtlığı, ekstremal təbii təhlükələrin tədricən artması müşahidə olunan əsas mənfi təzahürlərdir.

Üçüncü fəsildə Azərbaycanın su ehtiyatlarının dəyərlərindən danışılır. Ölkənin Kür çayının aşağı axınında yerləşməsi və sudan səmərəsiz istifadə edilməsi su ehtiyatlarının mövcudluğunu təhlükə altına atmış, bir çox su ekosistemləri ilkin dəyərini itirmişdir. Kür-Araz hövzəsinin aşağı axarında yerləşən ölkənin su ehtiyatlarının 70 faizindən çoxu kənarında formalaşır. Yuxarı ölkələrdə su götürmələrinin artması çayların bir ekosistem kimi mövcudluğunu təhdid edir, eyni zamanda, ölkədə ciddi su çatışmazlığına səbəb olur. Digər tərəfdən, ölkənin zəif suvarma infrastrukturunu və köhnə suvarma texnologiyaları su itkilərini kəskin şəkildə artırır, nəticədə su qıtlığı yaranır.

Dördüncü fəsildə ətraf mühitlə bağlı olan kütləvi köç hadisələrindən və bu tarixi köçlərin kiçik kəndlərdə ənənəvi həyata, insan-təbiət əlaqələrinə, onların gələcək mövcudluğuna necə təsir etməsi müzakirə olunur. Göstərilir ki, Azərbaycanın bir sıra dağ kənd-

Soviet era almost completely reduced its fish and caviar stocks. As a result of mass migration from mountainous regions, human-nature relations were seriously damaged.

In this book, the authors distinguish between the concepts of "profit" and "income" and show readers that short-term benefits based only on monetary income deprive people and nature itself of long-term, sustainable value. The book provides readers with real historical information, discusses the interaction between man and nature, shows the consequences of anthropogenic activity on natural resources in Azerbaijan with real data and trends. Research covers fish, water, forest, mountain and grassland ecosystems, focuses on the effects of pollution and other forms of environmental degradation on these resources, and shows the impact of resource depletion on human livelihoods.

The book consists of four chapters.

The first chapter talks about the Caspian Sea and its values. The Caspian Sea is the largest closed body of water in the world. This precious ecosystem has many values. At one time, sturgeon living in the Caspian Sea accounted for 90% of the world's sturgeon. At the same time, this lake has great recreational importance. The Caspian Economic Zone is a region where about 100 million people live. The Caspian Sea has both use and non-use values. In this section, all the values of the Caspian Sea are classified, and at the same time, the factors that change these values and show many important trends are discussed in detail, and it is justified how short-term abuse of marine resources leads to long-term losses.

The second chapter talks about the values of mountain ecosystems of Azerbaijan. Climate change and increasing anthropogenic impacts pose serious threats to the ecosystem services provided by highlands. As a result, many communities abandon their traditional activities and move to the city and gradually forget them. Land degradation, water scarcity, gradual increase in extreme natural hazards are the main negative manifestations observed.

The third chapter talks about the value of Azerbaijan's water resources. The country's location in the lower reaches of the Kura River and the inefficient use of water have endangered the availability of water resources, and many water ecosystems have lost their original value. More

lərində əhalinin azalması təkə bu kəndlərin varlığını deyil, həm də çox qiymətli təbiət biliklərinin itməsinə səbəb olmuşdur.

Kitab əsasən menecerlər, siyasətçilər, elm - təhsil mütəxəssisləri, tələbələr üçün nəzərdə tutulub və təbiətşünaslar, tarixçilər və mədəniyyət işçiləri üçün də maraqlı olacaq.

than 70 percent of the country's water resources, located in the lower reaches of the Kura-Araz basin, are formed outside. The increase in water withdrawals in the uplands threatens the existence of rivers as an ecosystem, while at the same time causing serious water shortages in the country. On the other hand, the country's poor irrigation infrastructure and outdated irrigation technologies drastically increase water losses, resulting in water scarcity.

The fourth chapter discusses the mass migration events related to the environment and how these historical migrations affect traditional life in small villages, human-nature relations, and their future existence. It is shown that the population decrease in a number of mountain villages of Azerbaijan caused not only the existence of these villages, but also the loss of very valuable natural knowledge.

The book is mainly intended for managers, politicians, science and education specialists, students, and will also be of interest to naturalists, historians and cultural workers.

**"DÜNYA" MƏKTƏBİ
MÜƏLLİMİNİN MƏQALƏSİ
"ANADOLU" QƏZETİNDƏ
"DUNYA" SCHOOL TEACHER'S
ARTICLE IN "ANADOLU"
NEWSPAPER**

Ankarada nəşr olunan "Anadolu" qəzetinin 8 avqust 2022-ci il tarixli nömrəsində Xəzər Universiteti "Dünya" məktəbinin müəllimi Altuntaj Balayevanın "2. Türk dili kurultayı'nda Atatürk ile Ahmet Caferoğlu arasındaki fikir ayrılığı hakkında" adlı məqaləsi dərc olunmuşdur. Məqələdə 1934-cü il avqustun 18-24-də İstanbulda keçirilmiş İkinci Türk Dili Qurultayında İstanbul Universitetinin gənc dosenti Ə. Cəfəroğlu məruzə edərkən baş vermiş faktıdan - Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti Mustafa Kamal Atatürk'ün iclas salonunu tərk etməsi və Əhməd Cəfəroğlunun kürsüdən endirilməsindən bəhs edilir. Buna səbəb Atatürkün yeritdiyi Osmanlı dilinin ərəb-fars sözlərindən təmizlənməsi prosesində yanlışlıqlara yol verildiyini Ə. Cəfəroğlunun bildirməsi olmuşdu.

Məqaləni "Anadolu" qəzetinin 20 ildən artıq müddət ərzində daimi yazarı, görkəmli rejissor, yazıçı, Azərbaycanın Xalq artisti, professor Əflatun Nemətzadə öz köşəsində oxuculara təqdim etmişdir.

ANADOLU
Sessiz Çoğunluğun Gazetesi

In the August 8, 2022 issue of "Anadolu" newspaper, published in Ankara, an article by Khazar University "Dunya" school teacher Altuntaj Balayeva entitled "About the disagreement between Atatürk and Ahmet Jafaroglu at the Second Turkish Language Congress" was published. The article talks about the fact that occurred when A. Jafaroglu, a young associate professor of Istanbul University, gave a speech at the Second Turkish Language Congress held in Istanbul on August 18-24, 1934 - the President of the Republic of Turkey, Mustafa Kemal Atatürk, left the meeting hall and Ahmet Jafaroglu was removed from the chair.

The reason for this was A. Jafaroglu's statement that mistakes were made in the process of purifying the Ottoman language from Arabic-Persian words introduced by Atatürk.

The article was presented to the readers by Aflatun Nematzadeh, a regular writer of "Anadolu" newspaper for more than 20 years, an outstanding director, writer, People's Artist of Azerbaijan, professor.